

*Wie slim is , doet mee.
Arbeidsparticipatie in de 21ste eeuw*

Uit de jaarrede van het AWWN-jaarcongres 2004
Ter gelegenheid van het 85 jarig bestaan van AWWN
Aviodrome Lelystad, 10 juni 2004

“Wie slim is doet mee, arbeidsparticipatie in de 21^e eeuw”
Arbeidsparticipatie in de 21^e eeuw: hoe zullen de Nederlandse
arbeidsverhoudingen er de *komende* 85 jaar uit gaan zien?

Allereerst de actuele situatie: de problemen vandaag zijn helaas al
te bekend. Een half miljoen werklozen. Dalende concurrentiekracht.

Nederland is in een paar jaar tijd in de ranglijst gezakt van de 4^e
naar de 14/15^e plek: achterin het peloton van Europa.

Wij lijken verder dan ooit verwijderd van het realiseren van de
agenda van Lissabon en de ambitieuze doelstelling om Europa de
meest concurrerende, kenniseconomie van de wereld te maken.

Dames en heren, gaan wij het de komende eeuw redden met een
aanpak uit de vorige eeuw? Het antwoord kan niet anders luiden
dan “neen, natuurlijk niet”.

Dat kan alleen als we slimmer, sneller en beter samen gaan
werken.

Wij staan aan het begin van een grote paradigmaverschuiving.
Wij staan voor nieuwe keuzes in werken.

Wij verlaten een 19^e/20^e-eeuws industrieel organisatieparadigma,
dat werd gekenmerkt door topdown organisatiestructuren,
door een piramidale orde met een mechanistische, instrumentele,
benadering van mensen en middelen, waarbij de focus lag op
maximaal resultaat met minimale middelen.

Wij zijn op weg naar een meer organisch organisatieparadigma,
gekenmerkt door ordening op basis van gelijkwaardigheid, waarbij
de organisatie veel meer wordt vormgegeven van onderaf.

Bestuurd met veel meer emphatisch vermogen, niet vanuit de gedachte van 'span of control' maar vanuit de gedachte van 'span of support'.

De focus komt te liggen op kwalitatief werkelijk hoogwaardige verbindingen tussen mensen en middelen.

Op gedeelde ambities en breed gedragen doelstellingen.

Organisaties, waarbinnen het draait om groei, maximale ontplooiing en innovatie.

Om Slimmer, sneller en beter samen werken.

Zoiets vraagt niet om het beëindigen van ons poldermodel, maar om juist om een echte vernieuwing daarvan.

Een kabinet waarbinnen de ene minister een advies aan de SER vraagt en de andere minister aankondigt daar niet op te willen wachten geeft een bitter voorbeeld van een samenleving, waar mensen kennelijk geheel van zichzelf uitgaan. In zijn boek "Met gevoel voor realiteit" noemt Wim van Dinten dit: de interne oriëntatie in absolute zin.

Ik zou zeggen een oriëntatie die wel getuigt van individualisme, maar geen verbinding met de omgeving heeft.

Een oriëntatie, die leidt tot unilateralisme, tot het idee: wie niet vóór mij is, is kennelijk tegen mij. Dan wordt een idee een niet ter discussie staande bewering. Dan moeten beweringen tot werkelijkheid worden gemaakt door "coalitions of the willing".

Een wereld, waarin je kunt zeggen: "Ik verleen geen A.V.V. als ik het er niet mee eens ben." Wat krijgen we nog meer? Een centrale loonmaatregel?

Het klinkt allemaal meer als een stap terug. Een voorbeeld van het denken van de vorige eeuw, dan als een stap vooruit. Het is niet het model, waar AWVN bij volwassen arbeidsverhoudingen vanuit gaat.

Neen het gaat ook op het niveau van ons polderoverleg om slimmer, sneller en beter samen werken.

Geen 'corrigerende' of betuttelende overheid, maar een overheid, die ruimte schept, vertrouwen geeft en die haar rol opvat als kader – en voorwaardenscheppend.

In constructief overleg met verantwoordelijke sociale partners.

Dit geldt ook voor het dossier pré-pensioen, levensloop en vut:

Vergroting van de arbeidsparticipatie van ouderen is cruciaal voor de toekomstige economische groei van Nederland.

Aan het werk houden van oudere werknemers was ook het uiteindelijke doel van het voorjaarsoverleg over het vraagstuk van (pré-) pensioen en levensloopregeling.

Door het vastlopen van het centraal overleg mag niet de situatie ontstaan, dat dit uiteindelijke doel uit het zicht verdwijnt.

Gezien het gezamenlijk economische belang is het onaanvaardbaar, dat partijen stoppen met overleg. Partijen moeten juist nu, vanuit de gezamenlijke ambitie om de concurrentiekracht van Nederland te verbeteren, tot elkaar komen.

AWVN roept de partijen daarom op de besprekingen alsnog te hervatten. Voor alle partijen is een centraal akkoord over deze kwestie veel beter dan de éézijdige uitvoering van overhaast kabinetsbeleid.

Voor het vlottrekken van het centraal overleg over dit thema is het van belang dat partijen zich niet te ideologisch opstellen, maar kijken naar praktische oplossingen.

Zo zou het kabinet de vormgeving van de uitstap-variant ('opting out' - werknemers krijgen de gelegenheid collectieve pensioenregelingen te verlaten) moeten veranderen of dat voorstel helemaal van tafel moeten nemen. Verder zijn realistische overgangsmatregelen gewoonweg noodzakelijk.

Mocht op basis van de laatste voorstellen geen compromis mogelijk zijn, dan zijn alternatieve gedachtenlijnen te ontwikkelen om alsnog tot een akkoord te komen.

1. Het kabinet geeft een fiscaal kader (stelt geld beschikbaar) en noemt een aantal voorwaarden waaraan (pre-)pensioen en levensloopregelingen moeten voldoen. Sociale partners geven op bedrijfstak- en ondernemingsniveau invulling aan het gestelde kader.

2. Sociale partners en kabinet sluiten een nieuw pensioenconvenant waarin iedere partij zich vastlegt op het behalen van gezamenlijk geformuleerde doelstellingen.

Voor het uitwerken van deze laatste alternatieven zou het verstandig zijn de tijdsdruk weg te nemen en een denk- en studiepauze af te spreken.

Slimmer, sneller en beter samen werken.

Wat betekent dit verder op echt lange termijn, voor de komende 85 jaar voor werkgevers?

Wij zullen organisaties moeten gaan creëren, waarbinnen werknemers werkelijk hun individuele potentieel volledig kunnen realiseren.

Organisaties, die zoals Jim Collins het noemt echt 'value-driven' en 'built to last' zijn. Organisaties die de sprong van "good to great" weten te maken. 'Great places to work', waarbij het vraagstuk van de arbeidsparticipatie een extra dimensie krijgt. Verhoogde arbeidsparticipatie niet alleen omdat het in het licht van ontgroening en vergrijzing nodig is. Neen, meer dan dat. Verhoogde arbeidsparticipatie omdat dan de stelling kan worden geponeerd:

"Zolang mensen willen stoppen met werken is er met werken iets mis".

Wat mij betreft een goed startpunt van het debat voor vandaag.

Wat mij betreft ook één van de belangrijkste uitdagingen voor de komende 85 jaar.